

FOLK OG LAND

NR. 13 — 15. ÅRGANG

LØRDAG 25. JUNI 1966

LØSSALG 1 KRONE

SIEGFRIED:

Kildegranskeren Skodvins anti-Hewins-innlegg

Gammelt oppkok på en rusten spiker

Fra statsakten på Akershus februar 1942. Quisling og Terboven ankommer. (Illustrasjon fra boken.)

Vi gav i forrige uke noen glimt fra Ristes fremstilling av okkupasjonens forhistorie i Utenriksdepartementets «anti-Hewins-bok», og skal her få for oss Magne Skodvins avsnitt «Norway under occupation» på samme måte.

på Norge under okkupasjonen og det etterfølgende «retts»oppgjør i forsvar av en åpenbar historieforskning, så kan en naturligvis bare bruke historikere som skriver slik dette offisielle Norge ønsker — i dette til-

Det er denne «mil.org.» som dukket frem fra skogene og de trygge hjem etter at tyskerne hadde kapitulert som historikeren Skodvin sammenligner med våre østfrontkjempere! (Illustrasjon fra boken.)

Skodvin liker som kjent å posere som den uhyre objektive forsker — bare slik rent privat innrømmer han at en historikers resultater naturligvis er preget av hans eget subjektive skjønn og syn. Rent bortsett fra at historikere jo også bare er vanlige mennesker og at nytte- og bekvemmelighetshensyn vel over sin innflytelse.

Når det offisielle Norge idag finner det anstendig og nødvendig å polemisere mot en britisk privatmanns syn

felle altså anti Hewins. Valget av skribenter kan da ikke forbause noen, aller minst valget av denne så objektive Skodvin.

Selv har denne frilynte og objektive Skodvin angrepet Ralph Hewins på det groveste, selv om han — for eksempel i intervjuet med den tyske avis SONNTAGS-BLATT gav det utseende av at det var meget i strid med hans vane og ønske å bruke så hårde uttrykk. Han er jo så rund og velvillig og stu-

dientikos og objektiv. Imidlertid: Her måtte det sies fra! For hadde ikke denne Hewins både underslått og misbrukt kilder og var det ikke både det ene og det andre å utsette på hans historieskrivning.

Nu kunne man selvsagt bemerke at Hewins aldri har gitt seg ut for å være faghistoriskriver, men la det fare. Vi har meget nøye lest gjennom både boken til Hewins og det skodvinske motinnlegg og vi kan ikke med hånden på hjertet si annet enn at vi synes Hewins langt mere overbevisende underbygger og dokumenterer sitt syn på hendelsene og personene enn Skodvin gjør. Utenriksdepartementets skribenter er i det hele tatt nok så sparsomme når det gjelder å underbygge den dom de er kommet til på bestilling av Utenriksdepartementet, og de viker ikke unnavn for å anvende sine egne verker og sine anti-Hewins-kolleger som kilde! Lettvint og sikkert, men ikke særlig overbevisende.

Bakgrunnen for at dette offisielle Norge reagerer surt — istedenfor med glede å gripe etter den utenlandske skribents forsøk på å renvaske hundretusen norske medborgere for forræderstempelen — har vi kanskje i denne

(Forts. side 2)

Sterke anklager mot svensk påtalemyndighet i forbindelse med EXPRESSEN-skandalen

LUNDAHLS JURIDISKE RÅDGIVER ANTYDER SAKSANLEGG MOT NORSKE AVISER

«Naziføreren», som hverken var «nazi» eller «fører»: Bj. Lundahl.

Tiden kaster et beleilig og behagelig dulmende slør over litt av hvert og godt er vel det — iallfall for de evindelig hetsere. Men imellom bør en vel stanse opp litt og — minnes.

I maidagene for et år siden eksploderte det en journalistisk atombombe i vårt naboland med tilsvarende kjedereaksjon i den norske dagspresse. Vi sikter til EXPRESSENS «avsløringer» om en vidt forgrenet svensk naziliga som planla å styrte det svenske samfund. Bladet kunne for en panikkslagen almenhet fremlegge de mest fantastiske «bevis» for at det bare var takket være to av dets medarbeidere — K. G. Michanek og Eric Sjöqvist — som hadde drevet et risiko-

fylt detektivarbeide, at komplottet kunne «avsløres». EXPRESSENS opplysninger og reportasje ble hurtig og omhyggelig viderebefordret til hele den svenske presse, til kringkasting og fjernsyn og ble snart en rekordsensasjon for hele verdenspressen. Her i Norge spurte den dydige presse om denne forbryterske liga «hadde kontakter i Norge» og en rekke gode norske navn ble antydnet i den forbindelse. Verst i så henseende var EXPRESSENS norske medarbeider VERDENS GANG og det ARBEIDERBLADET som har utviklet seg i en så bedrøvelig retning senere.

Navnet Bjørn Lundahl, den avslørte naziliga «Führer» og Carlbergskas Stiftelsens navn var på alles leber og fylte alle med skrekk.

Hva er det så igjen av hele oppstyret nu et år senere? Intetsomhelst annet enn det også for den kompromiterte norske presse bedrøvelige faktum — som nu er erkjent av alle — at det hele fra begynnelsen til slutten var en kjempeforfalskning fra EXPRESSENS side, gjennomført som en svensk avis uttrykker det «med gangstermässig kallblodighet och med publicistiska metoder, som aldrig torde haft sin lika i den svenska pressens historia.»

(Forts. side 7)

Tatts kriminalsjef innrømmer i morges:

Etterforskning av nazigruppe i

Duperades regering och rikspolis

Antisk Expressen-anka?

NI-NAZISI GA KUL

MED MASKINPISTOL

NAZI-LIGAEN

KONTAKT

I NORGE?

Noen avisoverskrifter fra den store hetsen ifjor.

Kildegranskeren Skodvin -

(Forts. fra side 1)

nesten komiske anførsel av Skodvin på side 62 i boken:

«— — dens (motstandsbevegelsens) endelige triumf som gav Norge en liten, men utvilsom, og for Norge betydningsfull plass blant de seirende allierte — dette er hva norsk historie under annen verdenskrig handler om.»

Skodvin har rett. Det er dette — sammen med den dårlige samvittighet for å ha maskert makten i rettens klær — som er årsaken til at historieforfalskningen fremdeles opprettholdes og at man i det Herrens år 1966 via selveste Utenriksdepartementet fortsatt forsøker å innbilde utlandet at dette-tøvet er «norsk historie under den annen verdenskrig.»

Det er naturligvis intet nytt for norske lesere det Skodvin legger frem. Han har jo så ofte og på så mange måter tidligere låst seg fast i en fremstilling av hendelsene under okkupasjonen at hverken leserne eller UD for den saks skyld behøver å ha bryet med å lese hans bidrag til felttoget mot Hewins. Men la oss likevel friske på litt av det.

Skodvin fastholder gledeligvis sin tidligere oppfatning at Quisling ikke opptrådte på vegne av tyskerne 9. april. Om hans radiotale, sier Skodvin at «for de fleste norske lyttere syntes det åpenbart at dette var den virkelige tyske plan. — — Der er imidlertid intet bevis for at han hadde noen hemmelig forståelse med Hitler — —.»

Det samme sier den Hewins som Skodvin ikke leverer ære for to skilling, men det Skodvin ikke skjønner, eller ikke vil skjønne, er den rolle senkningen av Blücher spilte i den videre utvikling både når det gjaldt Bräuers dilemma da han måtte avlevere sitt ultimatum uten å ha militær makt bak det, og når det gjaldt Quislings senere opptreden. Her er det sannelig Hewins som er historikeren med profetisk blikk for sammenhengen. Han viser at den tyske plan gikk ut på overraskende å tvinge den norske regjering til å akseptere en lignende ordning som Danmark, men da Blücher ikke kom til fastsatt tid (da ultimatumet skulle overrekkes), befant Bräuer seg i et tomrum og måtte handle på egen hånd, samtidig som de norske myndigheter flyktet. Derav oppstod det igjen et norsk tomrum i hovedstaden, hvis store befolkning var uten ledelse og uten instruksjoner. Det var bakgrunnen

for Quislings inngripen. Noen plass for ham var det ikke i de tyske planer.

Skodvin har derfor ikke rett når han — uten å forsøke på å levere noe historisk bevis — sier at Quisling «var rede til å bistå (tyskerne under en invasjon) på sin måte. Så 8. april trakk han sine egne slutninger og bestemte seg for å våge spranget.» Hewins har, såvidt vi kan se, brakt temmelig klart bevis for at Quisling først 9. april — etter at han fikk beskjed om myndighetenes flukt mot svenskeregrensen — tok «spranget». Skodvin drøfter ikke engang en slik fortolkning av det som hendte.

Når det gjelder den norske høyesteretts aktive delttagelse ved opprettelsen av det administrasjonsråd som de tyske okkupanter godkjente i motsetning til Quislingregjeringen, så forsøker Skodvin karakteristisk nok å bagatellisere det hele. Administrasjonsrådet «ble godkjent av høyesterettsmedlemmene», skriver han, mens det faktiske forhold jo var at det var høyesterett som — uten å ha innhentet noe samtykke fra Kongen — etablerte denne ukonstitusjonelle institusjon. Det var jo høyesterettsjustitiarius Berg selv som i en radiotale introduserte administrasjonsrådet, samtidig som han takket Quisling for hans patriotiske innsats da han — slik også Hewins hevder — forsøkte å fylle det norske tomrum etter regjeringens flukt. Berg bekreftet forøvrig også i sin dagbok at han mente Quisling handlet i god tro og av fedrelandskjærlighet — likevel presiderte han i den rett som bekreftet dødsdommen!

Når Skodvin farer med slik harelabb over dette, så skyldes det naturligvis — eller la oss si rimeligvis — at Hewins meget sterkt har understreket at det ingen vesensforskjell var mellom Quislings opptreden 9. april og Bergs opptreden 15. april. Like skandaløst lettvtint er Skodvins omtale av riksrådsforhandlingene, som det naturligvis ikke er godt å få til å passe inn i bildet av «nordmennene som stod skulder ved skulder bak sin elskede konge», som Hewins ironisk skriver i sin Quislingbiografi. Den samme lettvintheten når det gjelder ubehagelige kjensgjerninger er ellers karakteristisk for denne U.D.-historiker. Vi minner om hans påfallende ulyst til å beskjeftige seg med våpenstillstandsavtalen i Trondheim.

Når det gjelder riksrådsforhandlingene, så får vi in-

net høre om stortingsflertallet for avsettelse av Kongen, som presidentskapet forsikret tyskerne ved en endelig avstemning skulle utgjøre to tredjedels flertall, og heller ikke direkte om henstillingen til Kongen om å abdisere (understøttet av nordmennene ved legasjonen i Stockholm og Mowinckel). Men rent en passant kommer det en bemerkning om «teksten til Kongens nektelse av å abdisere i juli 1940.» Naturligvis forteller han da heller ikke at denne «teksten» var det Koht som laget! Noe det forvirrede innhold også tyder på.

Grov uefterrettelighet gjør Skodvin seg også skyldig i når han skriver om de norske frontkjemper. Han reduserer antallet til «omkring 5 000», mens det kan dokumenteres at det var minst 7 000. For ytterligere å forringe denne innsats i kampen mot bolsjevismen, så tilføyer Skodvin denne komiske bemerkning: «Til sammenligning, så mobiliserte den hemmelige militære motstandsbevegelse mer enn 40 000 ved slutten av krigen.» Mens frontkjemperne satte livet inn i de mest forbitrede kamper som krigshistorien kjenner, så synes altså Skodvin at en passende sammenligning er den mil- org. som ikke trådte og ikke skulle tre i aksjon før tyskerne hadde kapitulert!

I sammenheng med dette forteller da også Skodvin omhyggelig at det slett ikke var «kampen mot bolsjevismen» det gjaldt, og henviser til at de første frontkjemperne meldte seg før Sovjetsamveldet kom med i krigen. Det er vel sannsynlig at historikeren her er i god tro og at det er mangel på viten det dreier seg om. Men det faktiske forhold er jo at krigen med Sovjetsamveldet dengang allerede avtegnet seg i horisonten og at Hitlers hensikter allerede var kjent av både hans nærmeste medarbeidere og Quisling, som aldri hadde lagt skjul på at han så på avtalen mellom Tyskland og Sovjetsamveldet bare som rent midlertidig. Noe Churchill forøvrig også arbeidet ut fra.

Hewins klarlegger i sin bok bakgrunnen for Quislings overtagelse av ministerpresidentstillingen i 1942. Han forteller at forutsetningen opprinnelig var at det skulle sluttet formell fred mellom Tyskland og Norge, men at Terboven fikk lurt Quisling til å la fredsslutningen utstå en kortere tid og dermed også tilbaketreknin-

(Forts. side 7)

Til et bibliotek med NS-publikasjoner 1933–1945

søkes enkeltteksemplarer eller hele årganger av:

MUNIN: Desembernummere for 1943 (eller komplett).

HUGIN Alle numre.

GJALLARHORN: Alle nummer unntatt 2 og 3/1942 — 1 til 6, samt nr. 12/1943 — 2, 3, 5, 6 og 10/1944 og 1/1945.

NS-MÅNEDSHEFTE: Alle numre unntatt juli, september og desember/1941 — januar, februar, april, mai, juni, juli, august, september, november og desember/1942 — april, mai, juni, juli, august, september, oktober, november, desember/1943 — og januarnummeret for 1945. Hele 1944 mangler altså.

HIRDMANNEN: Alle numre unntatt nr. 6 og 7 for 1941.

SS-heftet: Alle hefter unntatt nr. 2, 5 og 6/1944.

SS-SKOLEHEFTE: Alle unntatt nr. 8.

SS-GERMANSK BUDSTIKKE: Alle unntatt nr. 2 og 3/1941 og nr. 3—4, 5 og 7/1943.

DEUTSCHE MONATSHEFTE IN NORWEGEN: Alle hefter unntatt nr. 7 og 9/1943 samt nr. 3, 4, 5, 6, 7, 8 og 11/1944.

DER NORDEN, Monatschrift der Nordische Gesellschaft: Alle hefter fra 1923 unntatt nr. 7/1938 — nr. 10/1939 og nr. 10/1940.

KORRESPONDANSE FRA BERLIN (UTSYN?): Alle numre unntatt nr. 34, 35 og 37/1941 — nr. 1, 2, 3, 5 og 23/1942 — av UTSYN unntatt nr. 7, 11, 15, 16 og 17/1944 og nr. 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 17/1943. De to blad ble visstnok slått sammen.

NORSK ARBEIDSLIV: Alle numre.

NORSK JORD: Alle numre.

FAGFORBUNDENES medlemsblad fra 1942—1945.

Tilbud sendes

Georg Stray, Kirkegt. 2-D, Kristiansand S.

Kalde bein?

Omkring 1. februar i år opplyste Fjernsynets nyhetstjeneste at herrerne Skodvin og Munch hadde oppgitt sin plan om å lage en film om okkupasjonstiden i Norge. En påtenkt film som forøvrig var sterkt forhåndsoppkåret. Etpar dager senere ble årsaken til dette noe overraskende tilbaketog oppgitt gjennom samme nyhetsspreder med Munch som kilde.

Denne årsak må vel også kunne benevnes som overraskende — og meget søkt! Nemlig den, at de to registrerer in spe hadde måttet vente fra midten av desember, altså hele en og en halv måned!, uten å få svar på søknad om økonomisk støtte fra staten til filmforetaket.

Vel er det så, at det sløses med bevilgninger i alle himmelretninger, men staten er dog allikevel — selv ikke for yndlingsprosjekter av den art etter 1945 — noen selvbetjeningsbutikk hvor en går inn og bestiller 10 eller 100 tusen kroner eller mer, og får dem omgående. En viss tidsmargin må selv staten betinge seg, om så bare for skams skyld.

Den virkelige årsak til at filmen ble droppet skulle vel aldri være at den lett-bente professor uti historie, og hans kompis omsider har pådratt seg kalde bein? At de har stukket fingeren i

Også et 20 års minne

I organet «Kvinnefronten», 7. juni 1945 med fire ansvarlige redaktører, Kirsten Hansteen, Ellen Gleditsch, Eva Rønnow, samt Bredtvedt-fengselsdirektør Aslaug Aasland, kunne man under titelen «Ren luft» finne blant annet følgende demokratiske ut- gytelser:

REN LUFT

Har du hatt veggelus noen-gang? Og hadde du ikke de nød- vendige midler til å utrydde dem kunne de forpuste ditt hjem så du kom til å hate dem inderlig, hvor foraktelig de enn var. — —

Vi har makten igjen i Norge idag. Vi har midler til å slette ut sporene etter quislingene og puste i ren luft — —. Det regnes nå en gang for en skam å ha veggelus... de må vekk — ikke fordi vi hater dem — — og slett ikke når fienden er mindreverdige krapyl — —. Våre hjerter rommer ikke nazister — —. Vi kan ikke bygge på sviktende grunn. Kan vi flytte inn i huset vårt igjen før den siste veggelusen er borte, før vi har visshet for at ikke en eneste en har gjemt seg vekk, ferdig til å — — — FORMERE seg?

— o —

jorden og luktet seg til litt av hvert om endret innstilling i vår folk, og nettopp: til litt av hvert?

ABH

FOLK OG LAND

UAVHENGIG POLITISK PUBLIKASJON

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig

ALEXANDER LANGE

«Historie» i Rikskringkastingen

Vi vet ikke når Ustvedts kringkastingsskib med den sterke babord slagside vil gå rundt og tømme sitt røde innhold ut i folkehavet. Det vil nok ta sin tid når de borgerlige makthavere må slite med alt det utøy som DAGBLADET har klekket ut, og når partipolitikerne ordner det slik at også den offentlige usedelighet foregår etter partilinjer.

Men i mellomtiden kan vi da iallfall slutte oss til alle de andre som protesterer mot Ustvedt og hans røde gjeng av medarbeidere. Det er ikke pornografien og kongeharselasen vi har tenkt å ta oss av. Et folk har nu engang den pornografi som svarer til dets almene kulturtilstand, og all den heseblesende heltedyrkelsen etter 1945 utfordrer naturligvis også til harselas over de lett kjøpte og nye «patrioter».

Det vi protesterer mot er kringkastingens iherdige deltagelse i den hets som fremdeles drives omkring hendelsene for et kvart århundre siden. Alle slags ignoranter slippes til med svada og tullprat, tydeligvis uten noen slags kvalitetskontroll.

Ille har det vært mange ganger det siste året, men vi tror bunnen ble nådd 1. juni om eftermiddagen, da en herre som ble presentert som «forskningstipendiat Bjørn Vidar Gabrielsen», leverte noe usannsynlig tåkeprat. Hvem det var han angrep som «forfusket virkeligheten» var det umulig å oppfatte, men han klarte iallfall på et kvarters tid å frakjenne Quisling alle dyder og fremstille ham som dum, tåpelig og uskikket i enhver henseende.

Vi har jo selv i all beskjedenhet etter mangeårig personlig bekjentskap med Quisling gjort oss opp en mening, men her talte tydeligvis ekspertisen. Man syntes formelig å merke en professoral hånd bak det hele. Og også denne Gabrielsen, som ingen visste hvem var, kunne tydeligvis bygge på lang erfaring og de modne års visdom. Han sa iallfall etter å ha slått fast hvor komiske han syntes NS-folkene var, at denne «komikken kom i bakgrunnen for de fleste av oss, — — — da Terboven sa i Norsk Rikskringkasting at den eneste vei til frihet for det norske folk gikk gjennom NS».

Som nevnt, vi syntes vi merket ekspertise, om ikke når det gjaldt emnet og evnen til å uttrykke seg — den han savnet så sårt hos Quisling! — så dog i retning av rekord i ny hets i løpet av et litet kvarter. Vi tok heller ikke feil! Riktignok var forskningstipendiaten en meget ung mann, ennu ikke ferdig med sin eksamen, så han må ha vært lovlig lydhør når det gjaldt å oppfatte komikken da han etter nettopp å ha slått øynene opp i den onde nazistiske verden påhørte Terbovens tale så å si fra vuggen. Men han hadde iallfall senere sittet under en virkelig eksperts kateter.

De norske legendedyrkeres yndling er som kjent hin uhyre objektive og forståelsesfulle professor Skodvin, som alltid dukker opp som troll av en eske når det tales om Norge og okkupasjonen. Han informerer utlandet i avisartikler og bøker, han lar seg intervjuet i hjemlige aviser, og han gir — men naturligvis bare høyst motvillig — et spark til konkurrenter i businessen. Og forskningstipendiaten hadde da heller ikke falt langt fra denne kunnskapens apaltre. Den unge mann er altså Skodvins elev og visst også protesje, som for alt vi vet kanskje sliter med sin eksamensoppgave mens han tygger på det stipendium han vel kan takke sin professor for.

Men han kunne vel ha nøyet seg med den karakteristikk læremesteren selv i et øyeblikk med «god sikt» har gitt av Quisling, for kjenner vi Skodvin rett så godt tar han ikke slik nesten konkurrerende Bessermachen. Og bortsett fra at Skodvin tydeligvis i sin historieproduksjon også har laget skjelettet til det vrengebilde av en mann som Gabrielsen her skapte, så har dog Skodvin nylig — så sent som i anti-Hewins-boken (side 92) — skrevet dette om Quisling: «Han hadde utmerkede manerer (Vi hadde nær sagt i motsetning til herr stipendiaten), nøysomme vaner og en utpreget motvilje mot enhver personlig ekstravaganse. Hans eksamensresultater var fremragende, han tok faktisk eksamen fra Den militære Høyskole med beste karakter som noensinne er gitt. Det var neppe et spor av noen kjærlighet til vold eller uærlige tendenser i noen del av hans liv bortsett fra hans aktivitet på det politiske område.»

Denne attest er som kjent — til og med i langt sterkere uttrykk — underskrevet av en lang rekke av Norges fremste menn. Quislings innsats i Russland var da også alminnelig anerkjent i hele verden før krigen og han var utmerket med en av Storbritannias høyeste ordner.

Men den unge forskningstipendiat Gabrielsen vet altså bedre enn både disse fremragende menn og den i våre øyne langt fra så fremragende professor Skodvin.

Så etter denne generalprøve, vil vi sterkt anbefale den unge mann å søke et nytt utviklingsstipendium hos sin lærer for å forske mer og iherdigere før han prøver seg for alvor til eksamen i dette nye faget som de iherdige hetsere kaller «samtidshistorie», og hvis utøvere synes å være et internasjonalt broderskap med allehånde «historiske institutter» som uthengsskilt. Og med hets som hovedformål.

Men dette at Gabrielsen etter vår mening utvilsomt dumpet ved denne tentamen, frikjenner jo ikke den bedrøvelige Rikskringkastingen for å ha latt denslags sprøyt sende ut under vitenskapelig

Siste trinn i Haaland-saken

Under denne tittel har prost A. E. Hedem etterfølgende innlegg i FARMAND, som vi gjengir med forfatterens samtykke:

Som nevnt i min artikkel i «Farmand» nr. 9, sviktet dommerne i Eidsivating lagmannsrett dommeredens forpliktelse og gikk derved den tiltalte grunnlovsmessige rettighet for nær. Det samme inntraff i Høyesterett.

Dommereden krever at kjennelsen baseres på «lov og bevisligheter». Dette medfører at domsbegrunnelsen må være objektiv og positiv. Alene derved åpnes mulighet for den rettsregel at tvil skal komme tiltalte til gode.

I sitt votum erklærte førstevoterende at det var «upåkrevd» å prøve anken på den av kongen ratifiserte og gjennom NL kunngjorte lov. Domstolen la i stedet en provisorisk anordning til grunn for sin kjennelse, nemlig rettergangsordenen av 16. februar 1945. Med 7 mot 4 stemmer ble anken avvist.

Men ved ratifikasjon hadde kongen fraskrevet seg lovgivningsmyndighet for befolkningen på det besatte område så lenge okkupasjonen varte. Først etter tyskerens kapitulasjon 8. mai 1945 kunne kongen gjenoppta sin lovgivningsmyndighet etter grl. § 17. Ingen av de av eksilregjeringen utferdigede provisoriske anordninger hadde således rettsgyldighet.

Førstvoterende anførte i sitt votum følgende: «Det finnes etter min mening ingen folkerettsregel som skulle være til hinder for at kongen utferdiger anordninger av denne art.» Men professorene Castberg, Gjelsvik, Skeie og Hambro hadde offentlig kunngjort det motsatte.

Førstvoterendes votum var subjektivt og negativt. Det var derfor ikke i samsvar med dommeredens krav.

I mine skrivelser av 17. mai og 15. oktober 1952 til

Siste nummer

AV AVISEN FØR FERIE

blir et dobbeltnummer på 16 sider, datert 9. juli. Etter ferien kommer det så et nytt nummer datert 6. august.

Vi ber også våre kommisjonærer notere seg dette.

etikett. Selv om mannen hadde god proteksjon og prøvet å føre sin herres altfor tunge våpen.

Stortinget gjennom presidentskapet karakteriserte jeg derfor hans votum som utenomsnakk. Avgjørelsen hadde ikke redelighetens karakter.

Og ved denne uredlige behandling av Haaland-saken ble justismordenes epoke innledet i rettsstaten Norge.

A. E. Hedem.

*

Vi hører ellers at det er tanken å få oversatt prost Hedems siste artikler, som kommer inn på essensielle punkter i rettsoppgjøret, til engelsk for inntagelse i britiske aviser.

Red.

Rosende omtale

Boka «Englandsfarten» kommer nå ut på «Det norske samlaget», og sjefen for Luftforsvaret, generaløyntnant W. Mohr, gir en meget rosende anmeldelse. Han sier bl. annet:

«Lesningen brakte også frem en ærbødighet for personene og de krefter av mot, vilje, tvil og offer som slet i denne vanskelige tid. — Jeg håper den vil få vid utbredelse.»

Anmelderen, generaløyntnant Mohr, er en av personene i boka, som han nærer ærbødighet for på grunn av karakteregenskaper som legges for dagen i en vanskelig tid.

En får si generalen gir seg selv gode «tjenesteuttalelser», og han «håper nå de vil få en vid utbredelse».

Forfatteren Sigurd Evensmo gir også en rosende anmeldelse, og — figurerer i boka. Det samme er tilfelle med bokas forfatter, journalist Ragnar Ulstein.

Andre englandsfarere går i disse dager fra dør til dør og forsøker å overtale folk til å abonnere på boka, stille og saktmodige som apostler som bringer et godt budskap.

Ja, slik opptrer Gange-Rolfs ættlinger her oppe på Sunnmøre i våre dager, som kolportører av sitt selvskryt.

Men deres stolthet og forbillede, Gange Rolf (Rollo) fra Giske, overlot visstnok til andre å beskrive og bedømme de spor han etterlot seg. Han kan vanskelig tenkes som kolportør av selvskryt.

Arne Årnes.

Det er verre å gjøre urett enn å lide urett.

Verst faren er den som har gjort urett, og som ikke er blitt frigjort for sin ondskap.

I alle høve er den som gjør urett, usel fremfor alle andre mennesker.

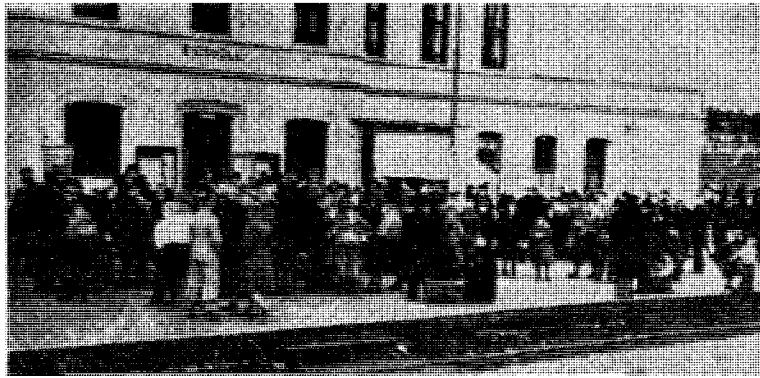
(Platon)

På Eidsvoll Landsgymnas i aprildagene 1940

VED J. FREDRIK VOSS, REKTOR H.V.

Arkivsakene blir henta.

Det kunde vera så ved 1-tida denne same torsdagen. Vi hadde nett sendt nokre av Oslogjestene våre opp til «Vossevangen», hytta vår i Gullverket, der dei kunde ha det meir roleg og trygt. All rutetrafikk var slutt, men eg fekk overtala sjølvaste Buss-Olsen der oppe til å koma og henta dei. Ikkje før var bilen med «gullverkingane» vel av garde, så kom to personbilar med ein lastebil i fylgje i full fart køyrande fram til hovudinngangen på skulebyggnaden. Det var kaptein Rolstad, adjutant hjå generalstabssjefen, som kom for å henta arkivsakene som stod att frå tysdags kvelden. Han hadde bråhast, for det var komi melding om at tyske patruljebilar var ventande kvar augneblinken oppover på austsida av Vorma mot Eidsvoll. Vel, det laut gå eldande fort. Vi hadde 4 mann i arbeid med vedkapping om dagane — all fyring

Livlig på Eidsvoll jernbanestasjon panikkdagene 1940.

spurt kva han meinte om vonevne våre for den kampen som no stod føre. «Som 1 til 5», var det lakoniske svaret hans. Dette tedde i minsto ein grann vonfullare enn for to dagar sidan.

Seinare på dagen.

Litt ut på ettermiddagen hadde eg erend i Sundet. Og det må eg seia, det var ikkje vanleg å råka så mykje folk i Vilbergbakken som denne gongen. Alle for dei

gen frå Sundet fekk eg sjølv syn for segn. Like ut for innkøyrsla til landsgymnaset møtte eg lastebilen på retur. Bak på lasteplanet sat det fullt av soldatar som sende det eine skotet etter det andre ut i lause lufta. Dei måtte altså ha funni brua over den vesle Holtåa sprengt, og norsk vaktstyrke på andre sida. Kaptein Rolstad med arkivsakene hadde då komi velberga over i tide, var det all grunn til å tru. Men det kunde ikkje ha vori mange halvtimane om å gjera. Hadde tyskarane funni vegen open her, vilde dei ha kunna riva opp heile den norske styrken som no heldt på å setja seg fast i gode forsvarsstøde på austsida av Mjøsa. Vegen til Hamar og vidare opp over landet vilde ha legi open for dei. Heile forsvaret på Austlandet vilde truleg ha brotna saman. Som no det var, laut dei strida seg fram i åtte dagar før dei nådde til Hamar.

Ut på kvelden same dagen fekk vi oppringing frå skogforvaltaren i Eidsvoll (Forts. side 6)

MED EN SOVJETSOLDAT I VERDENSKRIGEN

For FOLK OG LAND av armeneren Jerwand Dshanian.

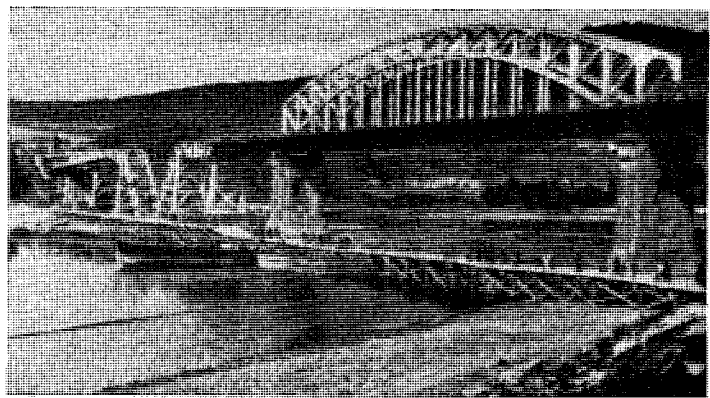
Redningen ble virkeliggjort.

Tyskerne selv forsto nu at situasjonen var ganske kritisk og at det trengtes hjelp om dette samlingsstedet ikke skulle gå helt til grunne. De skikket bud til de nærmestliggende militære avdelinger i håp om at nødhjelp skulle komme fra ett eller annet sted i tide. Og det tok heller ikke mange timer før det kom hjelp til oss. I virkeligheten innfant det seg bare endel bevæpnede tyskere uten matforsyninger, hva mange hadde gjort regning med. Isteden kom de for å få arbeidshjelp til forskjellige arbeidsplasser. «De som ville arbeide kunne få mat,» sa tyskerne, noe som tross vår elendige stilling gledet oss, for dette forslag betød at vi kanskje nu var reddet fra å sulte ihjel. Mange av oss, blant dem også jeg, meldte oss frivillig med en gang, men en god del blant oss fant det mistenkelig og de foretrakk å bli værende på denne helvedes plassen, hvor der ikke fantes forsyninger av noen art, enn si utsikter å komme helskinnet ut av lidelsene. Blant dem var alle turkmenere, et ytterst hårdført folkeferd og temmelig flegmatiske. De regnet vel med å kunne holde det gående til de endelig hadde fått spist opp fingrene sine.

Så ble vi arbeidslystne krigsfanger delt i flere grupper og to bevæpnede tyskere tok seg av hver gruppe for å bringe dem til arbeidsplassene. En gruppe på tredve, som jeg kom med i, ble satt under kommando av en underoffiser og en gefreiter innen vi forlot denne helvedes

plassen, som vi nu var grundig trette av. Bare et lite stykke borte fra gårdsplassen dukket der opp noen russiske unge piker som løp imot oss og fulgte med av nysgjerrighet idet de to tyskere førte oss gjennom deres landsby. Disse bondejentene fortalte oss på sitt morsmål at i løpet av den tiden vi hadde tilbragt på gårdsplassen hadde der foregått temmelig kraftige sammenstøt mellom sovjetsoldater og tyskere bare noen få kilometer fra gårdstunet, noe som sjokkerte oss. Allerede dagen etter at vi havnet på den ovennevnte gårdsplasse hadde admiral Isakov landsatt marinesoldater fra et av marinefartøylene som han hadde under sin kommando. Disse vågehalsere hadde stormet et snikskytterrede ved Semikolodets, og det var lykket dem å drive tyskerne flere kilometer fra dette viktige jernbaneknutepunkt. Skjønt de var kommet uventet som tyv ved nattetid, stod hele landsbyen og vi krigsfanger på gårdsplassen helt isolerte. Marinesoldatene hadde under tilbaketrekingen tatt med seg matvarer og ellers ødelagt det som var tilbake av matvarelagrene. Det de dro med seg hadde de fått brakt ombord på krigsskipet, like før tyskerne hadde rukket å få frem forsterkninger. Disse rykter som vi fikk gjennom bondejentenes høylytte passiar seg imellom gjorde oss alle meget nedslåtte. Tyskerne antok at jentene bare skulle ha moro da de jo ikke forsto hva de lot oss få vite.

(Forts. side 6)

Minnesundbroen sprengt.

både i skule- og internatbygning laut no gå med ved, og forsyninga for neste vinter var alt framkøyrert, ei 60—70 storfamner i alt. Saman med vaktmeister og eit par gymnasiastar som enno var att i internatet, vart desse karane no sette til hjelp for kaptein Rolstad. Plansjekassane våre på naturfagrommet vart øra, og fekk nytt innhald. I ei snøggvending vart bilane fullstappa. Eit lite norsk flagg frå 1890, som fru rektor hadde hatt med frå barneheimen, fylgde med. Kapteinen laut ha det til kjennemerke for den norske vakt ved Holtbrua sør om Minnesund, som stod ferdig til å sprengje brua med minutts varsel, men hadde lova å venta i det aller lengste, til kapteinen med arkivsakene var vel attende. På ein halvtime eller så var alt unnagjort. Nokon samtale med kaptein Rolstad vart det ikkje tid til. Eg fekk så vidt

i same leia, nokre til fots, andre med sykkel eller bilande. Det gjaldt å koma unna sentrum, anten det no var Sundgården i Eidsvoll eller Oslo, og ut til utkantane, der det ikkje var gjennomgangsveg, og dei kunde kjenna seg trygge for overfall, anten det no var frå bakken eller frå lufta. Ein bil stansa meg opp. Det var næraste hyttegrannen vår i Gullverket. Han kom like frå Drammen og baud meg plass i bilen med same. Lenger nede i bakken råka eg ein kjenning frå Oslo saman med kona si, dei var leiande på kvar sin sykkel, og etla seg nok lenger av stad enn til Gullverket.

I Sundet var det full panikk. Nokre bussar og ein lastebil hadde for nokre timar sidan passert der og teki vegen vidare på austsida mot Habberstad. I alt skal det ha vori ei 300 væpna tyskarar. På heimve-

Russisk landsbybefolkning.

HANS EGEDE NISSEN:

Da kong Haakon i april 1940 dro til Sverige

Som bekjent var Vidkun Quisling anklaget i 1945 bl. a. for å ha tatt en telefonsamtale til oberst Hans Hiorth i Elverum, den derværende militære sjef. Hiorth var en venn av Quisling og gammelt medlem av NS. Quisling prøvet også pr. telefon å komme i kontakt med andre militære sjef, men linjene var avbrutt. Det er til evidens klarlagt at Quislings samtale med Hiorth var foranlediget av ryktene om at kong Haakon VII og regjeringen Nygaardsvold var underveis til Sverige. Noe som jo faktisk var tilfelle slik historien kan fortelle. Stortingspresident Carl Joachim Hambro talte allerede på Hamar om å trekke over til Sverige, og statsminister dengang, Johan Nygaardsvold, var enig med Hambro i hans ønske om å få komme over Kjølen, og sa i den anledning blant annet etter Quislings tale i radio: «Men jeg må tilstå at etter at jeg har opplevet at vi skulle få en Kuusinen-regjering her i landet, er jeg stemt for at selv om den norske regjering må gå over til Sverige, så får vi holde regjeringsnavnet oppe.» Kongens og regjeringens flukt til Sverige var altså i gitt tilfelle bestemt på forhånd. Landets første mann nest kongen dro jo også over til Sverige alt hva remmer og tøy kunne holde.

Da Quisling holdt sin tale i kringkastingen 9. april om aftenen, hvor han kunngjorde dannelsen av sin nye regjering med seg selv som statsminister, stod han i den formening at konge og re-

gjering var flyktet over Trysil til Sverige og at landet ingen konstitusjonell regjering hadde, noe som også av en annen grunn til evidens var klart. Man må her erindre seg at regjeringen Nygaardsvold var fremgått av et grunnlovstridig storting, som var valgt for perioden 1936—39 og hadde valgt seg selv for et fjerde år. Altså i strid med grunnloven, som forlanger at forslag om endringer av grunnlovens paragrafer først kan vedtas etter nytt stortingsvalg. Det er interessant at samtidsforskeren Sverre Hartmann i et foredrag i Det norske Studentersamfund har påpekt det faktum at Stortinget i 1940 var ulovlig innkalt, hvilket Quisling uavlatelig understreket i sin avis.

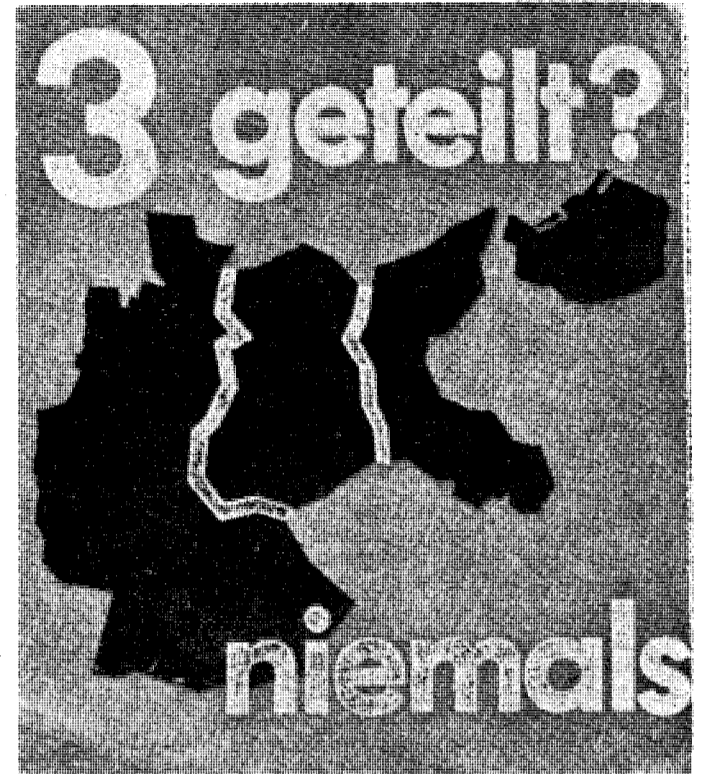
Quisling hadde altså to grunner, som hver især for den fedrelandskjære offiser gjorde det nødvendig for ham å handle i den makabre situasjon Norge var gerådet i som følge av det Scharffenberg kaller «lynangrepet på Norge» 9. april 1940. Når

(Forts. side 6)

EMILIUS:

Krigsavgjørende forræderi i den tyske overkommando

Ukjente blad av den annen verdenskrigs saga

Resultatet av tyske generalers innsats — for fienden: Tyskland lemlestet og oppdelt.

Efter flere års uhindret arbeide i Sveits ble Rados radio-sentral stoppet av de sveitsiske myndigheter i oktober 1943. Rado kom seg unna. Han fant dekning i et forberedt skjulested hos sveitsiske kommunister. Rados assistent, briten Alexander Foote arbeidet videre ennå en tid, men ble tilslutt tatt på «fersk gjerning» midt under en sending i sin radiosentral. Også Rachele Dürendörfer ble arrestert like etterpå.

Om det «nøytrale» Sveits hadde fått øm samvittighet?

I mai 1944 ble Rudolf Rössler alias LUCY arrestert av det sveitsiske politi. Men de russiske agenter og «etermusikanter» satt ikke lenge i sveitsisk arrest. Man slapp dem ut igjen den ene etter den annen. Først etter krigen ble det ført anklage mot dem for en sveitsisk militærdomstol. Rado, hans hustru og Foote ble i fravær dømt til fengselsstraffer fra 1 år til 3 år. V-menn og telegrafister fikk mindre fengselsstraffer og pengebøter.

Men Rudolf Rössler's navn var ikke oppført blant de anklagede. Han fikk en attest fra den sveitsiske generalstab, som bevidnet at han under krigen hadde utført

viktige oppdrag for den sveitsiske stat.

I november 1943 lykkedes det for SD-sjefen, Walther Schellenberg å smugle sine egne folk inn i Rados agentnett i Sveits. Han greidde å få satt en stopper for Rados spionasje-sentral i Genf, og derved stoppe strømmen av nyheter derfra til Moskva. Schellenberg stod i nær kontakt med den sveitsiske militære sikkerhetstjenestens sjef, Roger Masson. SD-sjefen Schellenberg hadde nok en finger med i spillet da agentgruppen til Alexander Rado ble stoppet av de sveitsiske myndigheter høsten 1943.

Masson var yrkesoffiser, født i 1894. Han ble pensjonert etter krigen og utgir nu tidsskriftet «Revue militaire suisse». Masson var flere ganger i Tyskland under den 2. verdenskrig for å forhandle med sin tyske «kollega» SD-sjefen Schellenberg. Masson hadde rang av oberst-brigadier, og hadde den øverste ledelse av politi, grensevakttropper, tollavdelinger og agentorganisasjoner. Han var sjef for samtlige etterretnings- og kontraspionasjesystemer i det sveitsiske forsvar. Det hele var samlet i avdelingen Seksjon V i den sveitsiske generalstab.

Bl. a. forhandlet Masson

den 8. september 1942 med Schellenberg i Waldshut ved Rhinen. Det gjaldt utvekslingen av en av Massons agenter i Tyskland, en viss løytant Møgeli som var blitt arrestert av SD i Stuttgart. Han stod under anklage for spionasje i Tyskland. Møgeli ble utvekslet. Men vi vet ikke hva den sveitsiske motytelsen var. Samtidig ønsket Masson at Schellenberg skulle stoppe et agentur ved navn av «Die Internationale Presseagentur» som befant seg i Wien. Dette agentur ble ledet av sveitserne Ernst Lonhardt og Franz Burri. Disse to borgere av Sveits var etter Massons oppfatning «landsforrædere i nazistisk» sold. Det var meget viktig for staten Sveits å få dette agentur stoppet. Og det ble innvilget. Agenturet ble stoppet.

Videre forhandlet man om visse hemmelige grenseovertreidelser mellom Tyskland og Sveits. Sjefen for det Sveitsiske Bundespolizei hadde vært i Berlin og forhandlet om dette ømtålelige tema. Etter tysk ønske vel å merke.

Masson måtte nok gjøre visse motytelser, og disse var nok ikke billige.

Sveitserne arresterte ialt 164 tyskere som spionerte for Tyskland i Sveits. Av dis-

(Forts. side 8)

Menn i mørket påferde bak soldatenes rygg.

Sterke anklager -

(Forts. fra side 1)

En kunne vel kanskje til nød unnskyldte at den norske presse det her gjelder så lett-vint lot seg føre bak lyset og trodde det den så gjerne ville tro. Men det kan ikke unnskyldes at den samme presse idag later som ingen ting og ikke engang ber de folk den har æresskjelt om unnskyldning. Heller ikke den riksadvokat som i sin tid var så samfunsbekymret på vegne av Sverre Hartmann at han satte igang en stor og offentlig affære omkring en anmeldelse for injurier mot FOLK OG LAND, har trådt frem på scenen skjønt hans politi beredvilig deltok i hetsen — iallfall til å begynne med.

I et skriv til Riksdagens Justitieombudsman av 9. april 1966 har Lundahls juridiske rådgiver, direktør Edquist, ellers i sakens anledning rettet sterke anklager mot bl. a. rikspolisjef Carl G. Persson. Han anfører bl. a.:

«Då saken gällde högmålsbrott skulle därtill tystnadsplikt omedelbart meddelats journalisterna, så att förundersökning i vanlig ordning kunnat inledas. Istället lät man pressa sig av Kvällstidningen Expressens hotelser om publicitet påföljande dag.

Den 11. mai 1965 opptrådte Rikspolischefen såväl i radio som TV och lämnade uppgifter om den «avslöjande nazistligan». Identiska uppgifter lämnades av Persson vid «presskonferens» samma dag, där man föredatte Lundahls obrukbara prydnadsvapen som indicium för att ett faktisk högmålsbrott föreläge. Ett stort antal oskyldiga personers namn blevo nämnda vid presskonferensen».

Dock förteg man det dokument, som visade att ambassadören i Moskva Gunnar Jarring efter det påstådda maktövertagandet av «Lundahl-ligan» avsetts att utnåmnas till ambassadör i Kairo. Detta tillvägagångssätt var ej blott ett brott mot förundersökningskungörelsens bestämmelser, utan även mot medborgarnas berättigade krav på likhet inför lagen, ty hadde journalisterna erfarit detta, så hade dessa omedelbart kunnat inse, att saken ej hade täckning i något verkligt förhållande. Myndigheterna ansåg tydligen att hederliga officerares, tjänstmäns, affärsmäns och akademikers namn kunde utlämnas till offentligheten och skandaliseras, men däremot icke en av kungl. Maj:it utnämnd ambassadör.»

Også sikkerhetspolitiet får gjennomgå kraftig for sin befatning med saken, dels for å ha trenert den efter at

skandalen ble åpenbar og dels av andre grunner, som for eksempel:

«Enligt uppgifter till mig av oskyldigt anhängna personer, har säkerhetspolitistjänstemän till dem uppgivit att 'Lundahl kan Ni säga vad som helst om, för han kommer inte ut förrän på 70-talet'. Även påstås med bestämthet att säkerhetspolitistjänstemän hotat de anhängna med långa straff i avsikt att få fram 'bekännelser'.

Beträffande denna punkt kommer emellertid en särskild utredning att förebringas ämbetet, ty — för det fall målet mot Lundahl skulle företagas till huvudförhandling — kommer under alla förhållanden de anhängna personerna att höras som vittnen angående den förmenta väpnade kåren, varvid de i detta sammanhang även kommer att beredas tillfälle att uttala sig om de metoder, med vilka man sökt framskapa bevisning mot Lundahl.

Om chefsåklagaren Österberg heter det bl. a.:

«Lundahl har uppfattat detta åklagarens handlingssätt — sammanlagt med åklagarens ovan relaterade åtgärder och underlåtenheter samt ådagalagda ovilja att under förundersökningen bevaka Lundahls rätt — på så sätt, att åklagaren icke drives av en ämbetsmans objektiva vilja till rätts skipande, utan fastmer av en önskan att stå väl hos Nordens största tidning Expressen och dess journalister Michanek och Sjöquist, vilka redan skulle ha varit åtalade för olaga intrång och ej åberopas som 'vittnen' i ärendet.»

Ellers anfører direktør Edquist i sitt skriv til justitieombudsmannen at «På grund av pågående undersökning är jag f.n. förhindrad att ännu upplysa om vissa, mycket graverande omständigheter, som framkommit beträffande säkerhetstjänstens handläggning av detta ärende. En sådan komplettering beräknas bli översänd till ämbetet inom relativt snar framtid.»

Så vil da tiden vise hva direktør Edquist videre har å anføre mot det svenske sikkerhetspoliti, som har spilt en så sorgelig rolle i skandalesaken. I en telefonsamtale vi har hatt med direktøren gav han visse meget interessante antydninger.

Han opplyste også at han nu gjennomgikk de norske avisers omtale av denne sak i mai ifjor. Og som han sa til oss: «Finner jeg att vad där skrivits varit brottslig, överväger jag ävenledes att anhängiggöra talan inför norsk domstol, ty jeg anser det vara av stor betydelse

Kildegranskeren Skodvin -

(Forts. fra side 2)

gen av Reichskommisariatet. Vi som var litt underrettet om det som foregikk bak kulissene dengang vet at Hewins har rett. Flere av Reichskommisariatets folk rundt omkring i landet tok dengang avskjed med sine norske venner fordi Reichskommisariatet skulle oppløses. Da Quisling gikk med på den kortvarige utsettelsen, fikk Terboven tid på seg til å sette kjepper i hjulene. Sammen med norske «motstandsfolk» fikk han laget istand både lærerstreiken og prestelevenet og da samtidig utviklingen på de tyske fronter ikke gikk etter beregningen, ble det intet av fredsslutningen og Norge ble ikke kvitt blodhunden Terboven.

Skodvin vet intet om dette — iallfall ikke å berette i sin «korrigerings» av Hewins.

*

Ellers gir Skodvin det utseende av at det utkast til en avtale som Quisling gjorde i forbindelse med den nevnte fredsslutning om det militære forhold mellom de to land var et «etterkrigs-mål» og på basis av det vil han da bevise at Quisling også for fremtiden var innstillet på å la tyskerne ha havner og flyplasser i Norge. I og for seg var det naturligvis ikke landsforrædersk av Quisling om han hadde villet etablere et storgermansk forbund (datidens NATO), men rent bortsett herfra så måtte han jo bøye seg for de faktiske forhold, at Nygaardsvoldregjeringen og administrasjonsrådet hadde brakt Norge i et umulig forhold til okkupasjonsstyrkene. Det var jo overhodet ikke tenkelig at Tyskland skulle ville gi opp krigsviktige posisjoner i Norge så lenge verdenskrigen varte, og derfor måtte det også tas med et passus herom i den foreslåtte forbundspakt. Det var ellers i utkastet klart presisert at det norske forsvars oppgave utelukkende skulle bestå i forsvar av norsk territorium — noe Skodvin også stikker under stol.

*

Det vil føre ut på viddene å ta for seg alt det vi mener er uefterretteligheter og misforståelser i Skodvins fremstilling, men noen rent generelle betraktninger til av-

att overallt — där det är möjligt — bekämpa den psykos, som organiserats mot människor ännu 20 år efter kriget.»

slutning kan kanskje være på sin plass.

Man kan naturligvis ha delte meninger både om Quisling som person og når det gjelder vurderingen av hans handlinger. Det var mange NS-folk som på ett eller flere punkter var uenige med Quisling — slik tilfellet jo naturligvis er i alle partier. NS-folk var jo dessuten i motsetning til den tapelige offisielle legende utpregede individualister, de fleste av dem så utpregede at de følte seg best hjemme i opposisjon. Spesielt var det mange, deriblant også anmelderen, som var enig i det Hewins hevder i sin bok at Quisling skulle ha trådt tilbake da det offisielle Tysklands løftebrudd og maktmisbruk ble åpenbare. Det ble jo, som før fortalt her i bladet, fra flere hold rettet oppfordring til ham om det. Idag er det kanskje lett å si at vi naturligvis hadde rett, men i rettferdighetens navn må en også innrømme at Quisling hadde meget gode grunner for å bli på sin post og helt til det siste kjempe for Norges rett. Det stod jo sterkt tysk-orienterte kretser ferdige til å overta og å samarbeide med Terboven og hans feller på en ganske annen drastisk måte enn Quisling gjorde.

Når det gjelder kildene, så påberoper Skodvin seg utenom sine egne meningsfeller folk som Støren, Irgens, Meidell m. fl. Enhver historiker vet at også kilder må vurderes — selv om de passer glimrende inn i egen tankegang — blant annet må bakgrunnen for uttalelsene vurderes. Det gjør ikke Skodvin. Og dog turde det være innlysende hvorfor tiltalte i landssvikoppjøret understreket sin motstand mot «nazifisering». Når det spesielt gjelder Støren — hvis synspunkter undertegnede kjenner meget godt fra personlig bekjentskap — så gjelder det ikke bare at hans etterlatte papirer naturlig og menneskelig nok har tatt form av et forsvar mot det som nu fremstilles som en forbrytelse, og de kan vel derfor bære preg av visse interessebetonte endringsforskyvninger, men det er også en annen side som en historiker burde overveie. Hans skarpe uttalelser i mars 1945, som alle jøssinghistorikere siterer med slik fryd, hadde en meget bestemt hensikt. Og den var å understøtte Quislings siste store fremstøt for å få ordnet forholdet til Tyskland og sikre Norges stilling under enhver omstendighet. Det gjaldt fremdeles å få istand en fredsslutning, om

ikke av annen grunn så for å befri landet for den Terboven som ble mer og mer rabiatt og som bl. a. — slik det ble nevnt i et foregående nummer — ville gå til gisselskytning av 10 000 nordmenn. Hva kunne en vente seg av en slik mann i en kjempende slutfase? Det var under disse omstendigheter Støren understreket jøssingpåstanden om at krigen med Tyskland fremdeles ikke var brakt til opphør. Det var naturligvis ikke Størens mening at det i straffelovens forstand fremdeles pågikk «krig» mellom Norge og Tyskland. Det har han bl. a. selv slått uttrykkelig fast i andre nedtegnelser, hvor han forteller at Quisling selv allerede i 1940 gjorde ham kjent med våpenstillstandsavtalen i Trondheim for verdenskrigens varighet. Det var dette som fikk ham til å gå med på medarbeiderskap i NS, skriver han.

Når det gjelder Støren, så er det ellers det å bemerke at han ingen pennens mann var. Det var en annen som satte hans tanker og beretninger på papiret, og denne annen hadde et helt annet ideologisk utgangspunkt, og var aldri noen NS-mann i ordets vanlige betydning. Han understreket naturlig nok ubevisst i «Støren Papers» visse sider ved hendelsene som lå både Støren og Quisling fjernt. Størens innlegg om forholdet mellom Tyskland og Norge var altså ment som en understøttelse til Quisling i forbindelse med aksjonen mot Terboven, og naturligvis ikke som noen avstandtagen fra Quislings syn. Det var jo Støren selv som var Quislings «utenriksminister» og som i høy grad preget hans Tysklandspolitikk.

En kan i det hele si om Skodvin nøyaktig det samme som han selv sier om Hewins, at han bruker kilder uten nødvendig kritikk og at han fortrinnsvis bruker slike som understøtter hans egen forutfattede oppfatning. Hans vurdering av Quisling, enten det nu er som person eller som politiker, er ikke mer verdt enn den Hewins gir, eller vi selv for den saks skyld. Heller mindre, fordi vi som medaktører i hendelsene dengang vet meget mer både om bakgrunner, personer og det som virkelig foregikk enn Skodvin noensinne kommer til å få vite. Blant annet av den grunn at han ikke anstrenger seg syndelig for å få vite noe som kan rokke ved hans historieskrivning.

